

Halk Kütüphanelerinde Çalışma Günleriyle İlgili Rapor

Yaşadığımız çağın “Bilgi Çağı”, toplumların ise “Bilgi Toplumu” olduğu; gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmanın “Bilgiye ulaşmak” olduğu, son yıllarda sıklıkla vurgulanmaktadır. Tüm dünyada ve ülkemizde bilgiyi toplayan, düzenleyen ve kullanıcıların hizmetine sunan kurumlar olarak kütüphaneler ayrı bir önem kazanmaktadır. Halk kütüphanelerinin ise, toplumun her kesimine hizmet veren, toplumların gerek kültürel, gerekse sosyo-ekonomik kalkınmasına katkıda bulunan kurumlar olarak, diğer kütüphane türleri arasında önemli bir işlevi vardır. Ancak, ülkemizde halk kütüphanelerinin gerçek amacına ulaşamadığı da bir gerçektir. Halk kütüphanelerinin, “Halk kütüphanesi” kimliğine kavuşması, “Okul kütüphanesi” niteliğinden sıyrılmakla mümkündür. Bugün, halk kütüphanelerimiz, gerek koleksiyonu gerek yerleşim düzeni, gerekse çalışma gün ve saatleri olarak yalnızca öğrencilere göre düzenlenmiştir. Durum böyle olunca, okullar “Okul kütüphanesi” kurmayı veya mevcut olanları iyileştirmeyi ve açık tutmayı gereksiz görmektedirler. Nasıl olsa halk kütüphaneleri bu hizmeti en iyi şekilde vermeye çalışmakta; hafta sonları dahi “ödev” hizmeti vermektedirler.

Kütüphanelerimizin cumartesi günleri müracaat hizmeti vermesinin sakıncaları deneyimlerimize dayanarak aşağıda belirtilmiştir.

1. Cumartesi günleri halk kütüphaneleri açık olunca, “Okul kütüphaneleri” yeterli olsa bile öğrencilere hizmet vermeyi gereksiz bir iş gibi görmekte, böylece “Okul kütüphaneleri” gelişmemekte ve yaygınlaşmamaktadır.
2. Hafta içinde yeterli hizmet verildiği halde, öğrenciler kütüphaneye daha çok hafta sonunda gelmekte; kütüphaneler önünde yığılmalar olmakta; yetişkinlerin (isteseler dahi) kütüphaneye girmeleri mümkün olmamakta; girenlere ise gürültü ve kağıtadan dolayı yeterli hizmet verilememektedir.
3. Hafta sonu, kütüphanelerin önündeki yığılmaları gören insanlar da halk kütüphanelerinin, yalnızca öğrencilerin yararlandığı kurumlar olduğu izlenimi oluşmakta ve yetişkin okuyucu gelmeye cesaret edememektedir.
4. Cumartesi günleri, kalabalıktan yararlanarak kütüphaneye başka amaçlar için gelen başıboş kişiler, kütüphanenin güvenilirliğine zarar vermekte; hoş olmayan durumlar ortaya çıkmaktadır.

5. Kalabalıktan dolayı, koleksiyon yeterli olmamakta; ödevi için aradığını bulamayan öğrenciler ileriki yıllarda kütüphaneden ve okumaktan soğumaktadırlar.
6. Kalabalık ve kargaşadan yararlanan öğrencilerin yoğunluğu, koleksiyona zarar vermekte; çok değerli başvuru kaynaklarının sayfaları koparılarak götürülmekte ve yerine yenisi konulamamaktadır.
7. Kalabalık nedeniyle, kitapların çalınması özellikle cumartesi günleri olmaktadır.
8. Cumartesi çalışması, personeli de yıpratmaktadır. Özellikle, birkaç salonda hizmet veren kütüphanelerde, tam kadro çalışıldığı halde personel yeterli olmamakta; kalabalık ve gürültü nedeniyle verimli olunamamakta; yorgunluk ve stres nedeniyle okuyucuya karşı zaman zaman istemeden kırıcı davranışlar olmaktadır. Bunun sonucu olarak kütüphane çalışanları gerçek okuyucuda iyi bir izlenim bırakmamaktadır. Zorunlu olarak ödev yapmaya gelen öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması zorlaşmaktadır.
9. Cumartesi çalışmasında, personele herhangi bir mesai ücreti ödenmemesi nedeniyle, izinlerini hafta içinde kullanmak zorunda bırakılmakta; zaman zaman biriktirerek bir arada kullanmaktadırlar. Bu da, çalışma düzeninde ayrı bir karmaşa yaratmaktadır.
10. Özellikle hafta başında birkaç gün, cumartesi günü yaşanan yoğunluk ve stres nedeniyle, kütüphane çalışanlarının iş verimi düşmektedir.
11. Halk kütüphaneleri son yıllarda yaz aylarında da cumartesi günleri açıktır. Bu uygulamada iyi bir sonuç vermemiştir. Yazın hafta sonunda hiç kimse kütüphaneye gelmemektedir.

Sonuç ve Öneriler

1. Halk kütüphanelerimizin gerçek kimliğine kavuşturulması, gerçek okuyucusunu bulması ve daha nitelikli hizmet verebilmesi için, cumartesi günleri müracaat hizmetinden en kısa sürede vazgeçilmelidir. Halk kütüphaneleri, hafta sonlarında yalnızca "Ödünç Verme", kitap ve süreli yayın okumak için gelen okuyucuya hizmet vermeli. Hafta sonunda sessiz ve sakin bir ortamda kitap, dergi, gazete okuyarak geçiren insanların kütüphanelere olan ilgisinin de günden güne artacağına inanıyorum.
2. Cumartesi günleri çok kalabalık ve gürültülü olan bir ortamda, kültürel etkinlik yapmak çok zor olmaktadır. Bu uygulamayla kütüpha-

neler bu tür etkinlikler için daha güzel bir ortam ve zaman bulacak, yetişkin okuyucu sayısı artacaktır. Tek salonda hizmet veren kütüphanelerimizde de kültürel çalışmalar için hafta sonlarında salon kullanılabilir.

3. Kütüphanelerimizi “Okul kütüphanesi” hizmetinden, gerçek “Halk kütüphanesi” işlevine ulaştırmanın en önemli adımlardan birisi de, kütüphanelerimizin salonlarındaki masa ve sandalye sayılarını azaltmak, hatta fotokopi makinası bulunan kütüphanelerde tamamen kaldırılarak, yerine oturma grupları koymak olmalıdır. Böylece, öğrencilerin kütüphaneleri bir “çalışma salonu” gibi kullanması önenecek; gerçekten araştırma yapmak isteyen insanların rahatça yararlanmalarına olanak sağlanmış olacaktır.
4. Öğle saatlerinde de, kütüphanelerde yalnızca “Ödünç Verme” işlemi yapılmalı; öğrencilerin kütüphaneyi zamanı geçirmek amacıyla kullanmaları önlenmelidir. Ayrıca, kitap kaybolmalarının, en çok personelin az olduğu öğle saatlerinde olduğu bir gerçektir.
5. Milli Eğitim Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında yapılacak işbirliği ile, okul kütüphanelerinde verilecek hizmet için ayrı bir personel görevlendirilmesinin sağlanması okul kütüphanesine işlerlik kazandıracaktır.

Gelişmiş ülkelerin halk kütüphanelerindeki çalışma gün ve saatlerine bakılacak olursa, cumartesi günleri çoğunlukla yarım gün açık olduğu veya kapalı olduğu görülecektir.

Bu uygulamayla kütüphanelerimizde, okuyucu sayısı başlangıçta belki büyük ölçüde düşecektir. Ancak, daha sonra kütüphanelerimizden yararlanacak okuyucuların gerek nicelik, gerekse nitelik olarak artacağına inanıyorum. Kütüphanemizde son yıllarda, ödünç verme hizmeti oldukça iyi gitmekte ve üye sayımız günden güne artmaktadır. Bunda ödünç verme koleksiyonunun çeşitliliği, nitelikli ve çok okunan kitapların kütüphanemize alınması; ödünç verme hizmetinde çalışan personelin okuyucuyla olan iletişimi ve rehberliği; en önemlisi de okuma salonunda gerek oturma yerlerinin, gerekse ödev yapılan kitapların azaltılması büyük etken olmuştur.

Suzan Akyüz
Polatlı İlçe Halk Kütüphanesi